

Transfer wiedzy i innowacji w PROW 2014–2020



Paweł Radomski, Piotr Moskała, Piotr M. Mikosz

*¹Instytut Zootechniki PIB, Dział Komercjalizacji Badań i Współpracy z Praktyką,
32-083 Balice k. Krakowa*

Innowacje są centralnym elementem strategii „Europa 2020”, która ma na celu promowanie inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Ich znaczenie uznają również osoby odpowiedzialne za kształtowanie polityki rolnej i w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich. W ramach bieżącej reformy wspólnej polityki rolnej (WPR) innowacje postrzega się jako kluczowy czynnik wspomagający zarówno zrównoważone rolnictwo, jak i rozwój obszarów wiejskich. Po 2013 r. drugi filar WPR jest w większym stopniu skoncentrowany na konkurencyjności, innowacjach, zmianie klimatu i środowisku.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014–2020) został opracowywany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Umowa ta określa strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów, określonych w unijnej strategii wzrostu „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego.

Celem głównym Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. PROW 2014–2020 będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020, a mianowicie:

- ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych;
- poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
- odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa;
- wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym;
- zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Planuje się, że łączne środki publiczne przeznaczone na realizację PROW 2014–2020 wyniosą 13 513 295 000 euro, w tym: 8 598 280 814 euro z budżetu UE (EFRROW) i 4 915 014 186 euro wkładu krajowego.

Jeden z priorytetów Unii Europejskiej w latach 2014–2020 dotyczy transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, który powinien być stosowany horyzontalnie w odniesieniu do wszystkich priorytetów unijnych związanych z rozwojem obszarów wiejskich. Współczesna gospodarka stawia przed rolnikami nowe wyzwania. Nie wystarczy już tylko towar wyprodukować czy zakupić nowoczesne urządzenia. Trzeba zadbać o odpowiednio wysoką jakość, atrakcyjność cenową i znaleźć klienta. Konieczny jest innowacyjny pomysł. Jednocześnie należy uwzględniać wymogi środowiska naturalnego.

Aby wieś, a dokładniej producenci rolni byli w stanie sprostać tym wyzwaniom, w nowej perspektywie finansowej, między innymi, są wspierane grupy operacyjne skupione wokół konkretnych projektów innowacyjnych, czy też niesiona jest pomoc przy podejmowaniu współpracy między różnymi podmiotami w sektorze rolno-spożywczym. Wspierane są również innowacyjne inicjatywy, dotyczące w szczególności pilotażowych wdrożeń nowych produktów, procesów i technologii w sektorze rolno-spożywczym, w których będą brać udział rolnicy, przedstawiciele nauki, doradcy czy przedsiębiorcy. Realizowane będą także m.in. projekty poszerzające zasób wiedzy rolników, prezentujące najlepsze praktyki innowacyjne, w tym projekty szkoleniowe ukierunkowane na rozwój wiedzy i umiejętności zawodowych.

Innowacyjność jest jednym z ważnych elementów przy udzielaniu pomocy rolnikom indywidualnym w ramach działań PROW 2014–2020. I tak np. przy przyznawaniu wsparcia na modernizację gospodarstw rolnych będzie brany pod uwagę szereg aspektów: poprawa konkurencyjności, rentowności, wpływ na ekologię, ale też innowacyjność.

W ramach nowego PROW jest również promowana innowacyjność w produkcji żywności. W tym celu w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich została utworzona Krajowa sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR), finansowana ze środków Pomocy Technicznej. Jest ona ogniwem tworzono europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa. Ta swoistego rodzaju platforma ułatwi współpracę naukowców, doradców i służb

wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich, wymianę wiedzy i doświadczeń z zakresu innowacji w rolnictwie.

Cele szczegółowe SIR:

- Ułatwianie tworzenia oraz funkcjonowania sieci kontaktów pomiędzy rolnikami, podmiotami doradczymi, jednostkami naukowymi, przedsiębiorcami sektora rolno-spożywczego oraz pozostałymi podmiotami wspierającymi wdrażanie innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich;
- Ułatwianie wymiany wiedzy fachowej oraz dobrych praktyk w zakresie innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich;
- Pomoc w tworzeniu grup operacyjnych na rzecz innowacji oraz pomoc w opracowaniu projektów przez grupy operacyjne i partnerstwa na rzecz innowacji.

Zadania Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, w tym zadania brokera innowacji, wykonują Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego umiejscowione we wszystkich 16 województwach, a koordynację wykonania tych zadań zapewnia Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie.

Do dalszego rozwoju sektora rolnego i wzrostu jego konkurencyjności przyczynią się głównie takie instrumenty pomocy finansowej zaplanowane w ramach PROW 2014–2020, jak: *Transfer wiedzy i działalność informacyjna, Usługi doradcze, usługi zarządzania gospodarstwem rolnym, i usługi z zakresu zastępstw, Współpraca*. Celem tych działań jest zwiększanie bazy wiedzy i innowacyjności na obszarach wiejskich, wzmacnianie powiązań pomiędzy rolnictwem i leśnictwem a ośrodkami naukowymi prowadzącymi badania naukowe w tym zakresie oraz aktywizacja do ciągłego podnoszenia wiedzy i kwalifikacji zawodowych osób związanych z sektorem rolnym i leśnym.

Szkolenia i materiały informacyjne udostępnione w ramach działania będą poświęcone aktualnym zagadnieniom w rolnictwie i leśnictwie, zapewniając zainteresowanym osobom dostęp do najbardziej aktualnej wiedzy w danym zakresie tematycznym, w tym do wyników badań oraz nowych i innowacyjnych rozwiązań, również z zakresu ochrony środowiska i zmian klimatu.

Zakres przedsięwzięć realizowanych w ramach priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020, dotyczących transferu wiedzy i działalności informacyjnej, będzie obejmować tematy horyzontalne oraz tematy dedykowane poszczególnym grupom odbiorców, przy czym możliwe jest wprowadzenie preferencji w dostępie, w szczególności dla beneficjentów działań PROW 2014–2020. Przy określaniu tematów i zakresu poszczególnych operacji w szczególności sposób będą traktowane zagadnienia związane z celami przekrojowymi Programu, dotyczącymi m.in.: podniesienia wiedzy i świadomości na temat prowadzenia gospodarstw w sposób zgodny z potrzebami środowiska oraz łagodzenia i przystosowywania się do zmian klimatu, w tym wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych (OZE). Identyfikacji potrzeb szkoleniowych będzie służył system oddolnego pozyskiwania informacji w tym zakresie, co pozwoli na lepsze dostosowanie tematyki realizowanych operacji do wymagań uczestników szkoleń i zapewni optymalne ukierunkowanie na specyficzne potrzeby odbiorców.

W celu pełnego wykorzystania możliwości transferu wiedzy i innowacji, jakie daje obecnie nowy PROW, będą realizowane następujące poddziałania:

- Wsparcie dla kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności;
- Wsparcie na demonstracje i działania informacyjne;
- Wsparcie dla korzystających z usług doradczych;
- Wsparcie na szkolenia doradców;
- Współpraca w ramach grup EPI.

Wsparcie dla kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności

Pomoc będzie udzielana na organizację szkoleń ukierunkowanych na rozwój wiedzy i umiejętności zawodowych rolników i właścicieli lasów w zakresie związanym z prowadzeniem działalności rolniczej i leśnictwem. Ich tematyka może obejmować zagadnienia związane m.in. z: zarządzaniem, technologią i organizacją produkcji w gospodarstwie, w tym produkcji ekologicznej, bezpieczeństwem pracy, marketingiem, rachunkowością, ubezpieczeniami w go-

spodarstwie, ochroną środowiska i klimatem (w tym wykorzystanie OZE).

Beneficjenci:

- jednostki naukowe i uczelnie;
- publiczne podmioty doradcze, tj. wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego, Centrum Doradztwa Rolniczego, izby rolnicze;
- JST lub organy administracji rządowej prowadzące szkoły rolnicze lub szkoły leśne lub centra kształcenia ustawicznego lub centra kształcenia praktycznego;
- inne podmioty prowadzące działalność szkoleniową;
- konsorcja tworzone przez wyżej wymienione podmioty.

Wsparcie: 100% kosztów kwalifikowanych operacji.

Wsparcie na demonstracje i działania informacyjne

Pomoc będzie udzielana na demonstracje służące promowaniu oraz upowszechnianiu innowacji i dobrych praktyk w zakresie produkcji rolnej, leśnej lub przetwórstwa rolno-spożywczego. Projekty mogą dotyczyć w szczególności technologii i organizacji produkcji, przetwarzania produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie oraz rozwiązań dotyczących ochrony środowiska i klimatu, w tym OZE.

Beneficjenci:

- jednostki naukowe i uczelnie;
- publiczne podmioty doradcze, tj. wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego, Centrum Doradztwa Rolniczego, izby rolnicze;
- JST lub organy administracji rządowej prowadzące szkoły rolnicze lub szkoły leśne lub centra kształcenia ustawicznego lub centra kształcenia praktycznego;
- inne podmioty prowadzące działalność szkoleniową;
- konsorcja tworzone przez wyżej wymienione podmioty.

Wsparcie: 100% kosztów kwalifikowanych operacji.

Wsparcie dla korzystających z usług doradczych

Realizacja działania ma umożliwić wzmocnienie mechanizmów transferu wiedzy i innowacji m.in. poprzez doradztwo, którego oferta będzie dostosowana do indywidualnych potrzeb rolnika, grupy rolników lub właścicieli lasów. Jej zakres obejmuje świadczenie kompleksowej porady dla rolnika i świadczenie kompleksowej porady dla właściciela lasu.

Świadczenia kompleksowej usługi doradczej dla rolników lub grupy producentów rolnych będą dotyczyły w szczególności: zobowiązań na szczeblu gospodarstwa rolnego, wynikających z obowiązkowych wymogów dotyczących zarządzania lub norm dotyczących dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska, działań na szczeblu gospodarstwa rolnego przewidzianych w programach rozwoju obszarów wiejskich, służących modernizacji gospodarstw rolnych, budowaniu konkurencyjności, integracji sektorowej, innowacji, zorientowaniu na rynek oraz promowaniu przedsiębiorczości, rozwoju krótkich łańcuchów dostaw, rolnictwa ekologicznego, aspektów zdrowotnych chowu zwierząt.

Beneficjenci:

Publiczne i prywatne podmioty doradcze.

Wsparcie: Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie 100% kosztów kwalifikowalnych operacji, jednak nie więcej niż:

1500 euro za poradę – opracowanie i zrealizowanie 3-letniego programu doradczego dla rolnika / grupy rolników,

1050 euro za poradę – opracowanie i zrealizowanie 2-letniego programu doradczego dla rolnika / grupy rolników.

Rolnik lub grupa rolników może skorzystać z porady maksymalnie dwa razy w okresie realizacji PROW 2014–2020.

Wsparcie dla szkolenia doradców

Celem tego działania jest podnoszenie kwalifikacji zawodowych doradców rolniczych, pozwalające na udzielanie szczegółowych informacji wszystkim zainteresowanym rolnikom.

Beneficjenci:

Jednostki doradztwa rolniczego.

Wsparcie: Pomoc ma formę refundacji kosztów kwalifikowalnych operacji. Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie 100% kosztów kwalifikowalnych operacji, jednak nie więcej niż: 200 000 euro za trzy lata szkolenia doradców.

Współpraca w ramach grup EPI

Działanie promuje współpracę w zakresie tworzenia i funkcjonowania grup operacyjnych Europejskich Partnerstw Innowacji (EPI) na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa. Wsparcie dotyczy tworzenia i funkcjonowania grup operacyjnych na rzecz innowacji (EPI) oraz realizacji przez te grupy projektów, które prowadzą do opracowania innowacyjnych rozwiązań w zakresie nowych produktów, praktyk, procesów, technologii, metod organizacji i marketingu w sektorach.

Beneficjenci: grupy operacyjne na rzecz innowacji utworzone przez co najmniej dwa różne podmioty należące do różnych kategorii z wymienionych poniżej:

- rolnicy lub grupy rolników,
- posiadacze lasów,
- naukowcy: instytuty lub jednostki naukowe, uczelnie,
- przedsiębiorcy sektora rolnego lub spożywczego (w tym usług gastronomicznych),
- przedsiębiorcy sektorów działających na rzecz sektora rolnego i spożywczego (np. producenci nawozów, pasz, środków ochrony roślin, maszyn i urządzeń do produkcji),
- podmioty doradcze,
- konsumenci i ich organizacje,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- organizacje branżowe i międzybranżowe działające w obszarze łańcucha żywnościowego.

Wsparcie:

- 100% kosztów kwalifikowanych dotyczących funkcjonowania grupy operacyj-

nej na rzecz innowacji (EPI), studiów wykonalności, przygotowania planu operacyjnego grupy, animacji, promocji rezultatów operacji, przygotowania planu biznesowego operacji;

- 90% kosztów kwalifikowanych dotyczących prac badawczych, bezpośrednio związanych z wdrożeniem przedmiotu operacji;
- 50% kosztów kwalifikowanych możliwych do refundacji m. in. w ramach Działania „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych” (koszty inwestycyj-

ne, zakup praw do własności intelektualnej, patentów, licencji).

Limit środków:

- 10 000 000 zł – w przypadku kosztów kwalifikowanych bezpośrednio związanych z realizacją operacji oraz kosztów badań;
- 2 000 000 zł – w przypadku kosztów ogólnych i kosztów bieżących.

Zgodnie z aktualnie obowiązującym Harmonogramem naborów wniosków w ramach PROW 2014–2020, nabór na wymienione działania planowany jest na I kwartał 2017 r.

Literatura

Przegląd Obszarów wiejskich UE, nr 16 PL/2013.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 – Broszura Informacyjna, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, maj 2016.

Rolniczy Magazyn Elektroniczny, Centralna Biblioteka Rolnicza, Styczeń-Luty nr 71.

www.minrol.gov.pl

www.arr.gov.pl

www.arimr.gov.pl



Fot. K. Paleczny, P. Radomski